

Qulupnayning yangi navlari va O'zbekistonda qulupnayning foydasi.

Qurbanbayev Yusufboy Baxtiyor o'g'li

+998937463719yusupboy.qurbanbayev.97@.ru

Termiz agrotexnologiyalar va innavatsion rivojlanish instituti Agrabiologiya fakulteti Agranomiya (dexqonchilik maxsulotlari turlari) yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Tojiyeva Sarvara Otabek qizi

+998975515704sarvaratojiyeva44@mail.ru

Termiz agratexnologiyalar va innavatsion rivojlanish instituti Agrabiologiya fakulteti O'simliklar va qishloq xo'jaligi mahsulotlari karantini yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Annatsiya: Madaniylashgan yer tuti O'zbekistonda XIX asr oxiri XX asr boshlaridan o'stirila boshlandi. 1995–96-yillari Toshkent shahrining gubernatori o'zining dala hovlisiga Rossiyadan yer tuti ko'chatlarini olib kelib ektiradi. Yer tuti chiroyli qizil rangga kirib, mevasi pishgan vaqtda bog'bonlar uning qanday nomlanishini so'rashadi. Shu tariqa mevaning ushbu turi xalqimiz tilida "klubnika" dan "qulupnay" tarzida o'zlashib kirib kelgan..

Kalit so'zlar: *Albionlar Allstars Alpin Qulupnay (fraises des boi s) Camino Real Strawberries Diamante Qulupnay, Everbearer Qulupnay Earliglow Qulupnay Hood Qulupnay Rosa Linda Qulupnay Dengiz eshiklari Sweet Charlies tashqi*

Odatda berrya qancha ko'p bo'lsa, undagi suv ko'proq bo'ladi; go'shti kichikroq, lazzat intensivligi shunchalik katta. Eng mazali taomlar uchun, hech narsa bog'ingizdan olingan yangi qulupnayning ta'mini yutmaydi.

Albionlar qorong'i meva rangiga ega, ichki va tashqarida, va ko'plab qulupnaylarga qaraganda doimiy ravishda yoqimli lazzat.

Allstars, odatda, boshqa navlarga qaraganda qizil-qizil rangga o'xshaydi. Ular katta va qat'iy o'sadi, lekin ko'plab shirinlik va sharbatga ega. Ular, ayniqsa, salatlarini kesish uchun juda yaxshi bo'lgan mevalardir.

Alpin Qulupnay (*fraises des bois*) Fransiyaning kichkina va nozik shirin yirtqich qulupnaydir. Ular ba'zan "mignonette" deb nomlanadi. Bu kichkintoylar kichik tirnoqdan ko'ra kattaroq emas, lekin ularning lazzatiga juda katta.

Aromalarning katta, qattiq mevasi juda yaxshi lazzat, yaxshi rang va porloq nashrga ega.

Camino Real Strawberries uzoq, raf muddati va yaxshi lazzat bilan qattiq, quyruq qizil meva bor.

Diamante Qulupnay, yorqin qizil nurli, yirik, yoqimsiz, mustahkam mevalardir.

Earliglow Qulupnay erta ishlab chiqarish, fantastik lazzat bilan o'rta qulupnay.

Ular keng tarqalgan barcha navlarning eng yaxshi ta'mi deb hisoblanadi va hatto shimoli-sharqiy, o'rta-atlantik va Midwest-da samarali hisoblanadi.

Everbearer Qulupnay katta va yorqin qizil rangli, kuchli go'sht, ko'p miqdorda sharbat va yoqimli shirin ta'mga ega.

Fragaria virginiana (Amerika yirtqich qulupnay) bugungi do'konlarda topilgan savdo turlardan ko'ra lazzatlanish jihatidan ancha boyroq bo'lgan kichik, suvli, mazali qizil qulupnaydir.

Bog 'Qulupnay eng keng tarqalgan AQSh navi hisoblanadi. Ular ideal o'sayotgan sharoitlardan kamroq turish va taniqli an'anaviy qulupnay ta'miga ega bo'lgan yirik

1-rasm

Hood Qulupnay yog'i hamma narsalardan beriladigan nirvanadan do'llandi: Oregon. Ular qisqa mavsumga ega - bir necha hafta. Agar iloji bo'lsa, ularni tuting.

Rosa Linda Qulupnay meva bo'ylab yorqin qizil rangli barcha yo'l bilan o'rta bo'yli berrya. Uning ta'mi to'liq va aromatik.

Dengiz eshiklari porloq qizil va mukammal "qulupnay" shaklida. Ular shirin va shirin emaslar, shuning uchun idishlarda yaxshiroq ishlaydilar, unda siz qo'shimcha shakarni qo'shib qo'yishingiz kerak - jami kimsa?

Sweet Charlies tashqi ko'rinishida to'q sariq-qizil va to'q sariq rangga ega bo'lib, oq suyuqlikda shakar kislota nisbati yuqori bo'lganligi sababli aniq shirin ta'mga ega. Bugungi kunda topilgan 600 ta qulupnay navlari besh yoki oltita xos yovvoyi turlardan kelib chiqib, gul oilasining a'zosi hisoblanadi. Mahalliy dehqonlar bozorida turli xil navlarni tanlang. Siz shakli, rangi va ta'midan farq qilganingizdan hayron qolarsiz.

2-rasm

Aslida, qulupnay rezavor meva emas. Mazali qizil mevalar gulo'rin bo'lib, ushbu o'simlikning «haqiqiy mevalari» — pishgan qulupnayning yuzi bo'ylab qoplangan mayda yong'oqchalardir.

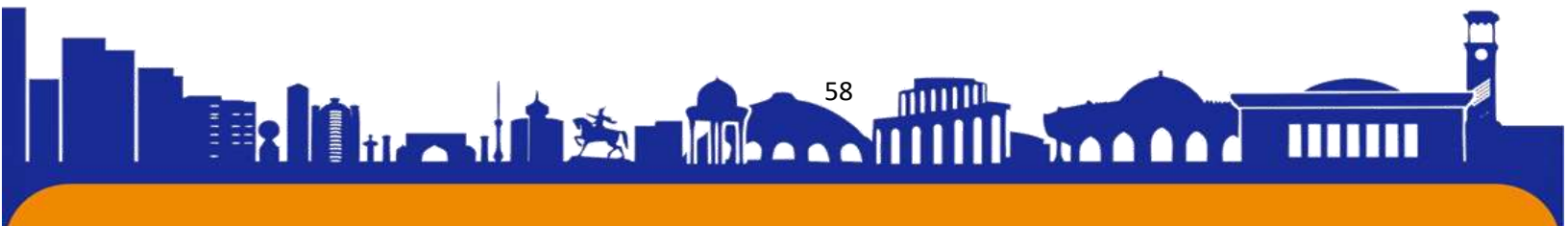
Yuqorida aytganimizdek, «qulupnay» degan o‘simlikning o‘zi yo‘q. Aslida, uch turdagi yertut (Fragaria) shunday ataladi: yashil yertut (Fragaria viridis), mushk yertut (Fragaria moschata), ananas yertut (Fragaria ananassa). Bizda yashil yertut keng tarqalgan.

O‘zbekistonda yetishtiriladigan rezavorlar orasida qulupnay maydoni va hosildorligi bo‘yicha birinchi o‘rinda turadi. Mamlakatimizdagi barcha toifadagi xo‘jaliklarda 2022-yil hosili uchun 1,4 ming gektar ochiq maydonda qulupnay yetishtirilmoqda. Bu o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 117 foizga ko‘pdir.

Ochiq maydonda jami 28,2 ming tonna qulupnay yetishtirilmoqda. Qulupnay yetishtirish uchun ajratilgan maydonlar bo‘yicha Samarqand, Toshkent, Namangan, Farg‘ona viloyatlari yetakchilik qilmoqda.

Zamonaviy issiqxonalarda 660 tonna qulupnay yetishtirilmoqda. Issiqxonalarining umumiy maydoni 41,5 gektarni tashkil etadi. Respublikada 2021-yilda qiymati 950 ming dollarlik 464 tonna, 2022-yilning 20-may holatiga ko‘ra, qiymati 118 ming dollarlik 126 tonna qulupnay eksport kilingan. 2022-yilda yanvar-may xolatiga ko‘ra Rossiya, Qozog‘iston, Qirg‘iziston mamlakatlariga qulupnay eksporti amalga oshirilgan.

2021-yil mobaynida 5 ta mamlakat, jumladan, Rossiya, Qozog‘iston, Qirg‘iziston, Tojikiston, Birlashgan Arab Amirliklari kabi davlatlarga eksport qilingan.

Foydalailgan adabiyotlar

1. Ribakov A.A., Ostrouxova S.A. O'zbekiston mevachiligi. T., «O'qituvchi», 1981.
2. Bo'riev H.CH. Mevachilik elektron darsligi. 2003.
3. Bo'riev H.CH. Havaskor bog'bonlarga qo'llanma. T., 2002.
4. Ostonaqulov T.E., Narzieva X. va B.G'ulomov “Mevachilik asoslari” Samarqand 2011 yil.
5. Zuev V.I., Qodirxo'jaev O. Q., Adilov M.M, Akromov U.I. Sabzavotchilik va polizchilik. 2009y.
6. Qodirxo'jaev. O. Muhamedov M. M. // Sabzavot ekinlari yetishtirish texnologiyasi (m. matn). Toshkent – 2000.
7. Ostonaqulov T. E., Zuev V.I., Qodirxo'jaev O.Q. “Sabzavotchilik”. Toshkent. 2008y.
8. Ostonoqulov T.E. “Sabzavot ekinlari biologiyasi va o'stirish texnologiyasi”. T.- 1997y.
9. Hakimov R.A. Abbosov A. M. // Sabzavot va poliz ekinlarini tavsiya etiladigan navlari va yetishtirish texnologiyasi bo'yicha tavsiyanoma. Toshkent – 2006 y.
10. Bo'riev X.CH. Zuev V.I., Qodirxo'jaev O.Q.,Muxamedov M.M. «Ochiq joyda sabzavot ekinlari yetishtirishning poogressiv texnologiyalari» (darslik) O'zbekiston milliy entsiklopediyasi DIN. Toshkent 2002y.

